

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра політологія

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика і права людини

Освітня програма Політологія

Спеціальність 052 Політологія

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 7 від 07 грудня 2023 року

м. Івано-Франківськ - 2023

ЗМІСТ

1. Загальна інформація.
2. Анотація до курсу.
3. Мета та цілі курсу.
4. Компетентності.
5. Результати навчання.
6. Організація навчання курсу.
7. Система оцінювання курсу.
8. Політика курсу.
9. Рекомендована література.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Політика і права людини
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Викладач (-і)	Липчук Оксана Іванівна
Контактний телефон викладача	+380979944482
Е-mail викладача	oksana.lypchuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Цикл загальної підготовки. Вибіркова
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Упродовж вивчення курсу щопонеділка з 15.00 до 17.00 год.
2. Анотація до курсу	
<p>Опанування навчальної дисципліни «Політика і права людини» студентами має вагомое практичне значення і є передумовою формування у студентів правової свідомості, демократичного світогляду, дозволяє належним чином орієнтуватися у складних питаннях державо- і нормотворення. Усе це важливо для формування у майбутніх фахівців-політологів високої політико-правової культури, що означає, насамперед, повагу до Конституції України як важливої соціальної та політичної цінності.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Метою викладання навчальної дисципліни «Політика і права людини» є:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ознайомлення студентів із усієї системою прав людини; – формування у студентів правничого світогляду, правосвідомості та правової культури; – навчити студентів застосовувати теоретичні правничі знання на практиці. <p>Основними завданнями вивчення дисципліни «Політика і права людини» є:</p> <ul style="list-style-type: none"> – навчити студентів здійснювати аналіз нормативно-правових актів, в яких закріплені права людини; – ознайомити студентів із механізмом практичної реалізації прав особи; – надати матеріал, використовуючи різні джерела в галузі правового захисту прав особи; – навчити студентів користуватися правовою термінологією у сфері захисту прав особи; – навчити студентів на підставі дослідження стандартів у галузі прав людини виявляти загальні тенденції розвитку правового механізму захисту прав людини. <p>Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – основні положення всіх тем, передбачених навчально-тематичним планом; – становлення прав людини, громадянство, правовий статус іноземців, біженців і осіб без громадянства; – систему прав та свобод людини і громадянина в Україні; – основні гарантії і механізм захисту основних прав і свобод людини та громадянина. <p>вміти:</p> <p>аналізувати нормативно-правові акти України та міжнародні документи, у яких закріплені основні права людини. Передбачається ґрунтовне оволодіння знаннями про права людини та їх захист.</p>	
4. Компетентності	
Загальні компетентності	
<p>Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.</p> <p>Загальні компетентності.</p>	

ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

СК01. Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

СК02. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

СКО3. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

СК04. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

СК05. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

5. Результати навчання

РН01. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.

РН08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

РН09. Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

РН11. Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

РН 16. Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань.

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	16
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	58

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
сьомий	052 Політологія	четвертий	вибірковий

Тематика курсу

Тема 1. Поняття та походження прав людини.

Тема 2. Основні етапи розвитку понять про права людини.

Тема 3. Права людини в українській суспільно-політичній думці.

Тема 4. Правовий статус людини і громадянина. Громадянство.

Тема 5. Міжнародні стандарти у сфері прав людини.

Тема 6. Конституція України і права людини.

Тема 7. Громадянські права і свободи людини та громадянина.

Тема 8. Політичні права і свободи людини та громадянина

Тема 9. Економічні і соціальні права людини та громадянина.

Тема 10. Культурні права людини та громадянина.

<p>Тема 11. Права жінок та дітей. Тема 12. Окремі категорії прав. Тема 13. Порушення прав людини і боротьба з цим. Тема 14. Міжнародні засоби захисту прав людини. Тема 15. Основні гарантії і механізми захисту прав і свобод людини та громадянина. Тема 16. Система захисту прав людини в Україні. Перелік питань для обговорення на лекції та семінарських заняттях, список літератури для підготовки до кожного заняття та завдання для самостійної роботи, перелік індивідуальних науково-дослідних завдань та вимоги до їх виконання визначені робочою навчальною програмою навчальної дисципліни та розміщені в системі дистанційного навчання.</p>	
7. Система оцінювання курсу	
Загальна система оцінювання курсу	<p>Структура розподілу балів передбачає: 1) відповіді на семінарських заняттях – 30 балів (не менше двох оцінок на семи семінарських заняттях); 2) написання контрольної письмової роботи – 20 балів; Загальна кількість – 50 балів. Підсумковий контроль – залік (підсумкове тестування) проводиться згідно графіку навчального процесу на останньому семінарському занятті і виставляється за результатами виконання студентом передбачених навчальною програмою видів робіт – 50 балів. Разом – 100 балів</p>
Вимоги до письмової роботи	<p>Виконання письмової роботи передбачає: 1) повторення студентами лекційного матеріалу та отриманих знань при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль; 2) написання письмової роботи передбачає виконання студентами в аудиторії індивідуального завдання, що вимагає: – виявлення розуміння сутності понять і термінів – 5 балів; – вміння структурувати основні принципи та методи наукового дослідження – 5 балів; – знання теоретичних засад, завдань, методів – 10 балів; Письмова контрольна робота виконується на 6-му семінарському занятті. Загальна кількість – 20 балів.</p>
Семінарські заняття	<p>Відповідь студента на семінарському занятті оцінюється за п'ятибальною системою або за 100-бальною системою, якщо проводиться тестування в https://d-learn.pnu.edu.ua/, за визначеними програмою навчальної дисципліни критеріями. Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Студент допускається до підсумкового контролю (за навчальним планом – залік) за умови повного виконання</p>

	всіх видів роботи, передбачених програмою навчальної дисципліни.
8. Політика курсу	
<p>Політика вивчення навчальної дисципліни «Політика і права людини» передбачає набуття студентами визначених компетентностей через: аудиторну (лекції, семінарські та практичні заняття) та позааудиторну роботу (самостійне опрацювання окремих тем, підготовка до семінарських занять, виконання індивідуальних науково-дослідних завдань, використання можливостей системи дистанційного навчання).</p> <p>Консультації викладача, відпрацювання студентами пропущених аудиторних занять, отриманих незадовільних оцінок та подачі індивідуальних робіт – понеділок, 15.00–17.00 год.</p> <p>У випадку встановлення вияву академічної недоброчесності викладач пропонує студентові повторно виконати передбачений навчальною програмою курсу вид роботи.</p>	

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Витоки ідеї щодо прав людини. Історико-правовий екскурс та характеристики основних етапів реалізації ідеї про права людини.
2. Втілення ідеї про права людини у внутрішньодержавному законодавстві під час буржуазних революцій в Англії, Франції та США.
3. Права людини у традиціях українського народу.
4. Права людини у законодавчих актах України.
5. Поняття правового статусу громадян та його елементи. Види правового статусу особи. Основні риси.
6. Поняття і сутність інституту громадянства. Політико-правовий огляд становлення інституту громадянства в Україні. Принципи громадянства України.
7. Належність до громадянства України, та документи які її підтверджують. Набуття та припинення громадянства України. Повноваження державних органів, які беруть участь у вирішенні питань громадянства України.
8. Основні права, свободи і обов'язки іноземців. В'їзд в Україну і виїзд з України іноземців. Відповідальність іноземців в Україні.
9. Національні меншини в Україні та їхній правовий статус. Загальна характеристика Декларації прав національностей України та Закону «Про національні меншини в Україні».
10. Поняття та види особистих прав та свобод людини.
11. Право на вільний розвиток своєї особистості.
12. Невід'ємне право людини на життя.
13. Право людини на повагу до її гідності.
14. Право на свободу та особисту недоторканість.
15. Право на недоторканість житла.
16. Право на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції.
17. Право на невтручання в особисте і сімейне життя.
18. Право на пересування і вільний вибір місця проживання.
19. Право на свободу думки і слова.
20. Право на свободу світогляду і віросповідання.
21. Право на шлюб.
22. Поняття політичних прав і свобод громадян України та їх види.
23. Право громадян України брати участь в управлінні державними справами.
24. Право громадян України на свободу об'єднання політичні партії та громадські організації.

25. Право громадян збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації.
26. Право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення до органів державної влади.
27. Право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб.
28. Поняття економічних прав громадян, їх види та загальна характеристика.
29. Право кожного володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю.
30. Право на підприємницьку діяльність.
31. Поняття соціальних прав громадян, їх види та загальна характеристика.
32. Право на працю.
33. Право на страйк для захисту своїх економічних і соціальних інтересів.
34. Право на відпочинок.
35. Право на соціальний захист.
36. Право на житло.
37. Право на достатній життєвий рівень.
38. Право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування.
39. Права громадян в сфері культури: поняття та види.
40. Право на освіту.
41. Свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості.
42. Право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності.
43. Право на захист авторських прав та інших видів інтелектуальної власності.
44. Права дитини як загальнолюдська цінність.
45. Загальна характеристика Женевської декларації прав дитини 1924 року.
46. Загальна характеристика Декларації прав дитини 1959 року.
47. Загальна характеристика Конвенції про права дитини 1989 року.
48. Законодавство України з прав дитини. Національні механізми захисту прав дитини.
49. Права жінок як складова частина невід'ємних прав людини. Міжнародний захист прав і свобод жінок.
50. Поняття гарантій захисту прав і свобод людини і громадянина. Юридичні гарантії захисту прав і свобод людини і громадянина.
51. Політичні, економічні і організаційні гарантії захисту прав і свобод людини і громадянина.
52. Судові гарантії захисту прав і свобод людини і громадянина. Несудові (адміністративні) гарантії захисту прав і свобод людини і громадянина.
53. Роль Верховної Ради України в державному механізмі захисту конституційних прав громадян.
54. Президент України як гарант забезпечення в Україні конституційних прав і свобод людини.
55. Роль Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в забезпеченні прав і свобод громадян України.
56. Роль Конституційного суду та судів загальної юрисдикції у державному механізмі забезпечення основних прав і свобод громадян.
57. Юридична відповідальність за порушення прав людини та громадянина.
58. Міжнародні злочини і правопорушення.
59. Права людини в історії міжнародних відносин.
60. Роль ООН в розробці міжнародних норм і стандартів щодо прав і свобод людини.
61. Історичне значення Загальної декларації прав людини для формування сучасної концепції прав людини. Найважливіші міжнародні угоди з питань людини.
62. Система ООН з захисту прав людини.

63. Регіональні угоди і механізми захисту прав людини. Європейська конвенція про захист прав і основних свобод (1950) –перший сучасний міжнародний документ з прав людини, що має юридичну силу.
64. Діяльність Ради Європи, Європейського Суду, а також Організації Американських держав з захисту прав людини.
65. Процедура звернення до Європейського Суду.
66. Миротворча діяльність ООН і проблеми захисту прав людини.
67. Європейський Суд з прав людини
68. Дискримінація та її прояви в расових, релігійних та інших переслідуваннях.
69. Верховний Комісар ООН з прав людини.
70. Роль неурядових правозахисних організацій у захисті прав людини.

Рекомендована література

Підручники, посібники, статті:

1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України, 1996. – № 30. – С. 141.
2. Декларація прав дитини від 20 листопада 1959 року.
3. Декларація про права осіб, які належать до національних або етнічних, релігійних і мовних меншин. ООН від 18 грудня 1992 року.
4. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права від 16 грудня 1966 року.
5. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права від 16 грудня 1966 року. 22. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 року.
6. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18 грудня 1979 року.
7. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поведінки і покарання від 10 грудня 1984 року.
8. Конвенція про захист прав людини та основних свобод від 4 листопада 1950 року
9. Липчук О.І. Українсько-російські взаємини в умовах цивілізаційного протистояння// Оксана Іванівна Липчук // ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» «Політичні процеси сучасності: глобальний та регіональний виміри». Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції – Івано - Франківськ, 2017. – С. 266-270.
10. Політична наука: теорія, методологія, практика /О. Березовська – Чміль, С. Дерев'яно, І. Доцяк, В. Климончук, Ю. Кобець, Л. Кобута, О. Липчук, І. Ломака, І. Монолатій, В. Марчук, та ін. / Заг. наук. ред. В. Й. Климончук. Івано-Франківськ: Супрун В. П. 2021. 304 с. ISBN 978-617-7468-73-7
11. Рабінович П. М. Європейська Конвенція з прав людини : проблеми національної імплементації (загальнотеоретичні аспекти) / П. М. Рабінович, 162 Н. М. Раданович. – Львів : Астрон, 2002. – Вип. 4. – С. 58. – (Серія 1. Дослідження та реферати).
12. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16.12.1966 р. – К.: Вид-во УПФ, 1995. – 42 с.
13. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року [Електронний ресурс]: CD-версія “Инфодиск”, 2008. – № 12.

Викладач _____ Оксана Липчук